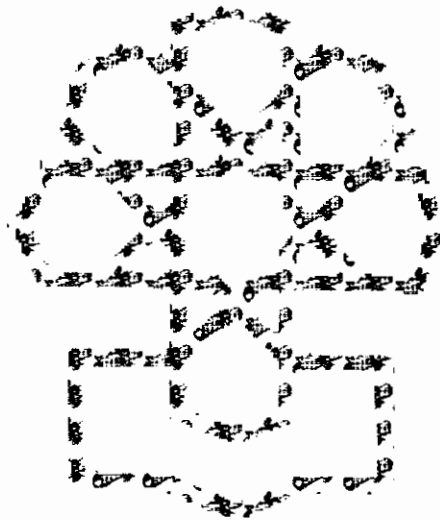

درباره لایحه الزام اختصاص شماره هویتی و کدپستی برای کلیه اتباع ایرانی

معاونت پژوهشی
آذرماه ۱۳۷۴

کار: گروه تحقیق

کد گزارش: ۲۰۰۰۹۵۳

الزام اختصاص شماره هویتی و کدپستی برای کلیه اتباع ایرانی

عنوان لایحه

شماره ترتیب چاپ: ۱۷۰۸

شماره چاپ سابقه: ۱۶۴۸

شماره دفتر ثبت: ۵۲۶

تاریخ چاپ: ۱۳۷۴/۷/۲۲

کمیسیونهای ارجاعی: شوراها و امور داخلی کشور -
امور اداری و استخدامی - امور اقتصادی و دارایی
و تعاون - امور دفاعی - امور پست و تلگراف و نیرو

مشخصات لایحه

مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی

کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع رسانی مآرایی

شماره: ۲۵۱۴

تاریخ: ۱۳۷۴ / ۹ / ۱۴

همان گونه که در مقدمه توجیهی لایحه بیان شده است، می توان گفت استفاده از شماره شناسایی ملی و کد پستی ده رقمی توسط افراد و اشخاص حقیقی تأثیری به سزا در تسریع مبادله اطلاعات و سهولت ارتباط بین مردم و دستگاههای مأمور به عرضه خدمات عمومی و بالعکس دارد. زیرا در حقیقت کاربرد شماره شناسایی ملی و کد پستی موجب تسهیل دسترسی به شخص است و نه صرفاً دانستن اطلاعاتی در مورد او (نظیر احوال شخصیه که در شناسنامه منعکس است). همچنین با عنایت به لزوم تبعیت دستگاههای دولتی از کد پستی ده رقمی و اجتناب از کاربرد کدهای مختلف موازی، به نظر می رسد که استفاده از کد مزبور از نظر کاهش هزینه ها و بهبود روشهای اداری مؤثر خواهد بود. بنابراین، مشخصاً می توان گفت که ملاحظات فوق علل توجیهی تقدیم لایحه حاضر است.

اظهار نظر کارشناسی

در لایحه حاضر، ابهامات و ایراداتی ملاحظه می گردد که به شرح ذیل اعلام می گردد:

۱- عنوان لایحه حاضر عبارت است از: «لایحه الزام اختصاص شماره هویتی و کد پستی برای کلیه اتباع ایرانی».

واژه اتباع دارای مفهوم عام است و به لحاظ حقوقی در برگیرنده کلیه اتباع ایران، اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی می باشد. حال آنکه شماره هویتی یا به تعبیر منطقی تری شماره شناسایی ملی، صرفاً ناظر بر اشخاص حقیقی است.

در حال حاضر شماره شناسایی در مورد اشخاص حقوقی به دو شیوه صادر می شود:

اول: عمده اشخاص حقوقی در قالب شرکت فعالیت می نمایند لذا، در اداره ثبت شرکتهای ثبت رسیده اند و دارای شماره ثبت منحصر به فرد می باشند. کلیه تغییرات مربوط به شرکتهای نیز در دفاتر مربوط نزد اداره ثبت شرکتهای ثبت می رسد. از این رو بهترین مرجع برای دسترسی به اطلاعات مربوط به شرکتهای اداره ثبت شرکتهاست که با توجه به شماره ثبت شرکتهای سهولت می توان به سوابق هر یک مراجعه نمود. دوم: همچنین تمامی شرکتهای (اعم از شرکتهای تجاری و شرکتهای حقوقی) و نیز اشخاص حقیقی که به کار تجارت اشتغال دارند، در وزارت دارایی دارای سوابقی هستند و به هر یک از این اشخاص، شماره خاص تحت عنوان کد اقتصادی اختصاص یافته است.

از سوی دیگر سازمان ثبت احوال صرفاً وظیفه ثبت تولد، ازدواج، ولادت و وفات اشخاص حقیقی را بر عهده دارد و لذا وظیفه ای در باره اشخاص حقوقی به عهده ندارد. بنابراین، لازم است با تعیین اختصاص کد ملی به اشخاص حقیقی، شبهه شمول لایحه حاضر به اشخاص حقوقی رفع گردد.

۲- در لایحه حاضر از حیث صدور شماره شناسایی ملی و نیز کد پستی توجیهی به سن نشده است و مشخص نیست که آیا همان گونه که برای یک فرد بالغ و دارای شرایط عامه تکلیف این شماره صادر می شود برای نوزاد یا کودک نیز صادر خواهد شد یا خیر؟

به نظر می رسد در خصوص نوزادان و افرادی که هنوز به سن بلوغ نرسیده اند صرف اختصاص دادن

شماره شناسایی ملی مشکلی ایجاد نمی‌کند و از زمان صدور شناسنامه می‌توان این شماره را نیز به آنان اختصاص داد. اما مطابق ماده ۳ لایحه حاضر، کارت شناسایی مزبور به عنوان سند شناسایی شخص محسوب می‌شود و همواره باید همراه فرد باشد. بدیهی است چنین کارتی اگر فاقد عکس باشد به درستی نمی‌توان تشخیص داد که آیا مربوط به ارائه‌کننده آن هست یا خیر. بنابراین لازم است کارت شناسایی عکس دار باشد که امکان سوءاستفاده و اشتباه وجود نداشته باشد.

با توجه به آنکه صدور کارت شناسایی برای افراد کمتر از ۱۵ سال فایده عملی در بر ندارد و امکان عکس‌دار کردن کارت شناسایی این قبیل افراد به علت تغییرات سریع در رشد و قیافه آنان غیر ممکن است، لذا پیشنهاد می‌شود صدور کارت شناسایی برای افرادی که حداقل ۱۵ سال تمام سن دارند انجام گیرد؛ چرا که حداقل سن شرکت‌کنندگان در انتخابات در ایران ۱۵ سال تمام می‌باشد.

۳- در تبصره ماده ۲ لایحه حاضر اعلام شده است که دارنده کارت در صورت تغییر محل سکونت و یا کار خود باید مراتب را به سازمان ثبت احوال گزارش دهد تا امکان دسترسی به او فراهم آید ولی، در تبصره مزبور هیچ‌گونه ضمانت اجرایی برای عدم اعلام آدرس پیش‌بینی نشده است. بدیهی است که این وضعیت با اهداف صدور کارت و نیز هدف از تقدیم لایحه حاضر منافات دارد. بنابراین، مناسب‌تر است که در این خصوص ضمانت اجرایی پیش‌بینی شود که به عنوان مثال می‌توان ضریب مالیاتی را در خصوص چنین اشخاصی بالا برد و یا اینکه جریمه نقدی و یا تبعات دیگری در نظر گرفت.

۴- همانگونه که در بند ۱ اشاره شد نظر به اینکه شماره مزبور براساس ملیت ایرانی بوده و به ایرانیان اعطا می‌شود و نه صرفاً با توجه به ویژگیهای هویتی اشخاص، لذا، به نظر می‌رسد که استفاده از اصطلاح «شماره شناسایی ملی» به جای «شماره هویتی» منطقی‌تر به نظر می‌رسد. کما اینکه در شناسنامه متولدین سالهای اخیر از کد ملی استفاده شده است.

پیشنهادهای نهایی

- ۱- عنوان لایحه به صورت «لایحه الزام اختصاص شماره شناسایی ملی و کد پستی بر کلیه افراد ایرانی» اصلاح شود.
  - ۲- در مواد ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ اصطلاحات «اتباع ایرانی» و «شماره هویتی» به ترتیب به «افراد ایرانی» و «شماره شناسایی ملی» اصلاح شود.
  - ۳- عبارت «افراد و اشخاص» در سطر هشت ماده ۲ به «افراد» تغییر یابد.
  - ۴- در قالب یک تبصره، ذیل ماده ۲ پیش‌بینی شود که:
«تبصره - کلیه افراد ایرانی دارای شماره شناسایی ملی خواهند بود. صدور کارت شناسایی موکول به داشتن سن ۱۵ سال تمام می‌باشد.»
- ۵- در تبصره ۲، ضمانت اجرایی برای عدم اعلام آدرس جدید به ثبت احوال منظور گردد که می‌توان در قالب افزایش ضریب مالیاتهایی که به شخص تعلق می‌گیرد یا جریمه نقدی گنجانده شود.